

ILLUUSIOTAIDETTA PORRASKÄYTVÄÄN

Seinämaalauus Länsi-Pohjan keskussairaalaan

Rami Eronen

Opinnäytetyö
Kulttuuriala
Kuvataide
Kuvataiteilija (AMK)

2016

Koulutusalan nimi
Koulutus
Kuvataiteilija

Tekijä	Rami Eronen	Vuosi	2016
Ohjaaja(t)	Eija Rajalin, Pirjo Laisalmi		
Toimeksiantaja	Länsi-Pohjan keskussairaala		
Työn nimi	Illuusiotaidetta porraskäytävään		
Sivu- ja liitesivumäärä	44 + 26		

Suunnittelin ja toteutin toiminnallisena opinnäytetyönä kolme seinämaalausta Länsi- Pohjan keskussairaalalle. Tutkimuskysymyksenäni oli, kuinka toteutetaan kolmiulotteinen illuusioseinämaalaus. Maalauksen tilaajan toiveena oli lisätä viihtyvyyttä porraskäytävään ja saada työntekijät lisäämään sen käyttöä.

Maalauksia tehdessäni selvitin, millaista taidetta sairaalaympäristössä yleensä suositaan. Sain myös miettiä, millainen maalauskokonaisuus sopisi ahtaaseen porraskäytävään.

Maalasin yhteensä kolme seinämaalausta. Maalasin ne suoraan pohjamaalatuille seinälle, joista kaksi seinäpintaa on liki kolme metriä korkeita. Maalauksiin käytin samoja sisustusmaaleja kuin itse pohjamaali.

Maalaukset valmistuivat omaa aika-arviotani nopeammin. Lopputulokset poikkesivat osittain alkuperäisistä luonnoksista, mutta tekemäni ratkaisut saivat tilaajalta kannatusta. Valmiit maalaukset ovat saaneet paljon positiivista palautetta ja olen itsekkin niihin erittäin tyytyväinen. Olen myös tyytyväinen tekemiini väri- ja valintoihin sekä siihen, kuinka onnistuin luomaan yhtä aikaisesti neutraalin ja humoristisen seinämaalausryhmän.

Teetätin sairaalan henkilökunnalle verkkokyselyn, jolla halusin selvittää, onko portaiden käytössä tapahtunut muutoksia. Kyselyllä keräsin myös kirjallista palautetta ja mielipiteitä toteuttamastani visualisoinnista.

Avainsanat Seinämaalaus, Trompe l'Oeil, julkinen taide

Muita tietoja Työhön liittyy seinämaalaus

School of
Name of Degree Programme
Degree

Author	Rami Eronen	Year	2016
Supervisor	Eija Rajalin, Pirjo Laisalmi		
Commissioned by	Central Hospital of Länsi- Pohja		
Subject of thesis	Illusion art to stairway		
Number of pages	44 + 26		

I designed and painted three mural paintings as my practice-based study to Länsi-Pohja central hospital in Kemi. In this thesis work I research how to create a wall painting with a three-dimensional illusion. The client ordered a wall painting to make a certain stair case more comfortable and to increase its use among the staff of the hospital.

While planning the paintings, I did research on arts that are common and favoured in hospital environments. I also had to consider what kind of group of paintings would be suitable to a confined staircase.

The three murals were painted straight on the wall surface, from which two out of three surfaces were three meters high. I used the same type of paints as were used on the surfaces as primer.

All the murals were finished earlier than I had calculated. The paintings differed from the original sketches, but the changes I made were supported by the client and the paintings have gained a lot of positive feedback. I am also satisfied with the finished work, the color choices I made, and the also that I managed to create a group of murals both neutral and comic at the same time.

I also conducted a poll among the staff to find out if there were any difference in the use of the staircase before and after the murals were painted. Using the poll I also received some written feedback and anonymous opinions about the new paintings.

Key words Mural, Trompe l'Oeil, public art
Special remarks The thesis includes a mural

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	5
2 TARVE PORRASKÄYTTÄVÄN VISUALISOINNILLE.....	8
3 TEOSVAIHE.....	9
3.1 Aiheen ja tekniikan valinta	9
3.2 Luonnosten esittely.....	10
3.3 Budjetin ja työajan arviointi	13
3.4 Maalien valinta.....	14
3.5 Maalauksen aloittaminen	14
3.6 Kolmiulotteisuuden hahmottuminen	17
3.7 Valmiit maalaukset.....	20
3.8 Kyselyn teettäminen	21
3.9 Kyselyn tulokset.....	22
4 POHDINTA.....	23
LÄHTEET	26
LIITTEET	28

1 JOHDANTO

Toteutin toiminnallisena opinnäytetyönäni (Vilka 2003, 51) seinämaalausryhmän toimeksiantona Länsi-Pohjan keskussairaalalle Kemiin. Toimeksianto saavutti minut nopeasti koulun kautta, ja tartuin siihen hetkeäkään miettimättä. Olen jo aikaisemmin ollut mukana samalle sairaalalle seinämaalauksia tehneessä työryhmässä, ja siitä jäänyt kokemus innoitti minua lähtemään mukaan tämänkertaiseenkin projektiin.

Sairaalan alkuperäisessä, 1940-luvulla rakennetussa siivessä on porraskäytävä, joka on ollut alkuperäisasussaan valmistumisestaan lähtien. Kauan pintaremontointia kaivannut porraskäytävä siivottiin ja kunnostettiin joulukuussa 2015, ja sairaalan ympäristötyöryhmä päätti yksissä tuumin sen kaipaavan myös uutta visuaalista ilmettä.

Portaikokäytävän läheisyydessä on hissi, joka on tarkoitettu sairaalan apteekin ja välinehuollon käyttöön lääkkeiden ja raskaamman kaluston kuljettamiseen. Sairaalan johto on havainnut, että hissi on ollut myös muun henkilökunnan käytössä lukuisia kertoja päivässä. Porraskäytävän uuden visuaalisen ilmeen tarkoitus on toimia houkuttimena, jolla saataisiin henkilökuntaa kulkemaan portaita pitkin useammin työpäivänsä aikana, eli tarkoituksena on siirtää liikennettä pois hissistä ja vapauttaa se alkuperäiseen käyttötarkoitukseensa. Paloturvallisuussyistä sairaalan ympäristötyöryhmä oli päättänyt seinämaalauksen olevan soveltuvien vaihtoehtojen kyseiseen ahtaan ja vilkasliikenteisen tilan visualisoimiseksi.

Tein porraskäytävään yhteensä kolme erillistä seinämaalauksia. Kaksi seinämaalauksia muodostaa parina yhden kokonaisuuden. Kyseiset maalaukset ovat noin 260 cm korkeita ja noin 180 cm leveitä, ja molemmat on maalattu 295 x 330 cm:n kokoisille päätyseinille, jotka ovat toisiinsa nähden päällekkäin olevissa kerroksissa. Kolmas ja muita pienempi maalaus on noin 300 cm pitkä ja 55 cm korkea, ja se sijoittui porraskäytävän yläpuolella olevalle seinäalueelle erillisen kahdesta suuremmasta maalauksesta. Maalaukset maalasin suoraan pohjamaalattulle betoniseinälle käyttäen samoja vesiohenteisiä akrylaattimaaleja kuin seinän pohjamaali.

Varsinainen tutkimuskysymykseni on, kuinka toteutan seinämaalauksen, jossa ilmenee illuusio kolmiulotteisuudesta. Minun oli perehdyttävä silmää hämäävän maalaustekniikan trompe l'oeilin saloihin, ja etsin sekä Internetistä että kirjallisuudesta esimerkkiteoksia malliksi itselleni. Olennaisinta olisi ollut tehdä muutamia harjoitustöitä, mutta itseluottamukseni oli niin korkealla, että aloitin kokeilevan maalaamisen suoraan varsinaisen työn parissa.

Kahdesta päämaalauksesta halusin tehdä mahdollisimman realistisia. Koska tavoitteenani oli maalata illuusio näkymästä ulos luontoon, täytyi minun pyrkiä keskittymään pitkäjänteiseen ja tarkkaan työskentelyyn saadakseni maalauksesta mahdollisimman todentuntuinen. Kolmannesta ja viimeisestä maalauksesta valmistui illuusio reliefistä eli seinään kaiverretusta kohokuvista.

Maalaustekniikan teoria perustuu aineistoon, jonka olen kerännyt aihetta käsittelevästä kirjallisuudesta ja luotettavista Internet-lähteistä. Käytännössä tekemäni ratkaisut maalausvaiheessa perustuvat omakohtaiseen kokemukseeni ja muistikuviini maalauksen aiheeksi valitsemastani luontokuvasta.

Etsiessäni maalaamiani kuvien muotoja ja värejä luotin lähes kokoaikaisesti omiin muisti- ja mielikuviini. Luotin siihen tietoon, joka on peräisin omista sisäisistä elämyksistäni ja näkökokemuksistani (Anttila 2005, 63). Luotin pääsääntöisesti omaan kykyyni hahmottaa muodot silmiäni eteen alitajuntani muistikuvien perusteella.

En koskaan aikaisemmin ole tehnyt vastaavan kokoista seinämaalaukokokonaisuutta yksin. Sekä tyyliltään, materiaaleiltaan, kooltaan ja aiheeltaan maalaukset ovat ensimmäisiä, joita olen koskaan työstänyt. Suunnittelu ja maalauskoemus jättivät minuun positiivisen muiston projektista sekä asiakastyöskentelystä, minkä koen erittäin tärkeäksi kulmakiveksi tulevaisuudessani ammattitaiteilijana.

Varsinaisen työn lisäksi päätin selvittää, minkälaista palautetta uusi visuaalinen ilme on saanut sairaalan väeltä. Kaksi viikkoa maalausten valmistumisesta suunnittelin henkilökunnalle kyselyn, jonka sairaalan tietohallinnon sovellusasiantuntija Tuula Pelimanni viimeisteli Webropol-verkkokyselylomakkeeksi ja lähetti vastaanottajille sähköpostilla. Kyselyssä kysyin työntekijöiden kulkemises-

taan portaikon kautta ennen maalauksen valmistumista ja sen jälkeen. Jätin myös pyynnön avoimesta palautteesta, vaikka sainkin positiivista sellaista jo työskentelyvaiheessa.

2 TARVE PORRASKÄYTÄVÄN VISUALISOINNILLE

Kemin sairaalan johto on tehnyt huolestuttavia havaintoja työntekijöidensä liikkumisessa ja sairaalan energiankulutuksessa. Sairaalan apteekille rakennettiin uudet toimitilat vuonna 2013. Apteekin läheisyydessä sijainnut hissi on alun perin tarkoitettu ainoastaan apteekin väen, kirurgisen, teknisen ja laitoshuolto-osaston käytettäväksi raskaimman kaluston ja lääkkeiden kuljettamiseen. Kyseinen hissi on kuitenkin ollut päivittäin myös muidenkin kulkijoiden käytössä, mikä on aiheuttanut hissiliikenteen ruuhkautumista ja huomattavaa piikkiä sairaalan energiankulutuksessa.

Ensimmäisissä suunnitelmissa oli ehdotettu, että jo käytössä olevan hissinkin rinnalle rakennettaisiin uudet portaat pelkästään apteekin käyttöön. Ajatus ei saanut tukea, ja seuraava ehdotus oli kunnostaa hissinkin läheisyydessä oleva porraskäytävä.

Porraskäytävän siistimisen tavoitteena on ohjata työntekijöiden reitti pois hissistä ja käyttämään mieluummin siistittyä portaikkoa. Sairaalan tavoitteena on samanaikaisesti säästää sähköä vähentämällä hissinkin turhaa käyttöä ja myös aktivoita paljon istumatyötä tekeviä liikkumaan enemmän työpäivän aikana.

Porraskäytävä siivottiin ja pohjamaalattiin joulukuun aikana 2015. Myös porraskäytävän valaistus uusittiin, joten porraskäytävästä tuli jo sellaisenaan paljon kirkkaampi ja houkuttelevampi kuin ennen. Visualisoinnin suhteen sairaalan ympäristötyöryhmän toiveena oli saada käytävään seinämaalaus. Suoraan seinälle tehty taideteos on paloturvallisempi kuin vaihtoehtoiset veistokset tai muut irralliset teokset kuten taulut, sillä maalaus ei veisi tilaa ahtaassa ja ruuhkaisessa käytävässä. Seinämaalaus sijoittui porraskäytävään, jonne sairaalan pääaulasta ja kanttiinista johtavan pitkän käytävän varrelta löytyy muun muassa sairaalan välinehuolto, lasten neuropsykologi, siivouspalvelu ja ravitsemusterapeutti. (Vänskä 2016.)

3 TEOSVAIHE

3.1 Aiheen ja tekniikan valinta

Seinämaalauksen aiheen suhteen sain toimeksiantajalta suhteellisen vapaat kädet. Ennen kuin ehdin edes aloittaa tyylin ja tekniikan miettimistä, sain vihjeen ohjaajaltani, että tilaan voisi kokeilla trompe l'oeil -tekniikalla maalattu kolmiulotteinen katsojaa huijaava illuusiomaalaus. Kiinnostuin ajatuksesta ja aloitin maalausehdotusten suunnittelun tältä pohjalta.

Trompe l'oeil -nimitys on ranskaa ja tarkoittaa kirjaimellisesti käännettynä *silmää hämäävää*. Kyseisellä tekniikalla taiteilija maalaa kolmiulotteisen kuvan kaksikulotteiselle pinnalle, useimmiten seinille, kattoon tai lattiaan, tarkoituksenaan muuttaa katsojan käsitys katsomastaan tasaisesta pinnasta. Maalauksen illuusio tehostuu, kun kuva peittää koko seinäpinnan, eikä sitä ole rajattu kehyksillä. (Wrigley 1997, 59.)

Termi on moderni nimitys vuosisatoja vanhalle tekniikalle. Erilaisille rakennetuille pinnoille illuusiomaalauksia tekivät jo muinaiset kreikkalaiset ja roomalaiset. Renessanssin ja Barokinajan taiteilijat jalostivat kyseistä tekniikkaa entisestään, kun lineaarisen perspektiivin käyttö taiteessa opittiin noin 1400-luvun alussa. (Wrigley 1997, 62.)

Etsin internetistä vihjeitä seinämaalausten aiheiksi käyttämällä trompe l'oeil -hakusanaa. Tämän tyyppisiä seinämaalauksia on käytetty niin sisustuselementteinä, kuin myös katutaiteessa. Tyypillisiä seinämaalausten aiheita ovat olleet seinäpinnasta avartuva näkymä fiktiiviseen ja realistiseen näköiseen maisemaan, tai jokin huoneessa olevan yksityiskohdan jatkaminen, esimerkiksi pienikokoisen tulisijan laajentaminen maalauksella (Wrigley 1997, 59). Hyvin usein hakutulokseksi tuli luontoaiheinen teos, mikä ruokki omaa mielikuvitustani.

Samalla kun mietin maalausten aiheita, yritin asettua katsojan asemaan. Mikä aihe voisi soveltua sairaalaympäristöön, jossa jokainen päivä vietetään kiireen keskellä betonirakennuksen sisällä? En halunnut tehdä maalauksista millään tavalla kantaaottavia enkä negatiivisia ajatuksia herättäviä, vaan halusin niiden

herättävän katsojassa miellyttäviä muistikuvia ja hieman hilpeyttä. Halusin tehdä maalauksesta sellaisen, joka piristäisi työntekijöiden arkipäivää.

Taideteoksista miellyttäviä tekee muun muassa se, että niissä on katsojalle jostain tuttua. Teoksen tuttuus saattaa liittyä sen tekijään, teoksen tyyliin tai siihen, että teos on jo ennestään nähty jossain. Taide puhuttelee katsojaa voimakkaasti silloin, kun sen aihe koskettaa katsojan omaa elämää, ja saa katsojan samaisumaan itseensä. Taiteen tulisi olla helposti hahmottuvaa ja selkeää. Etenkin paljon yksityiskohtia sisältävät teokset, jotka tavallaan kertovat omaa tarinaansa, herättävät helposti katsojan mielenkiinnon. (Simpanen 2007, 17.)

Minussa itsessäni kesäinen sininen taivas ja auringon valossa haalenevat vihreät koivun lehdet herättävät joka kerta voimakasta hyvänolon tunnetta, ja lääketieteellisesti on todistettu väreillä olevan katsojaan terveydellisiä vaikutuksia:

”Sinisen ja vihreän tiedetään alentavan verenpainetta ja hidastavan valtimon sykettä, rauhoittavan ja vähentävän hermostollisia ja kehollisia jännitystiloja. Molemmat värit passivoivat ihmistä ja lisäävät keskittymiskykyä altistaen mietiskelylle. Sininen myös viilentää. Astmaatikoille se lisää tilavuuden ja ilmavuuden tuntua.” (Simppanen 2007, 20.)

Tämän tiedon ja omien kokemusten perusteella luonnostelin ensimmäiset ajatukset, joissa olisi illuusio näkymästä ulos ympäröivään luontoon seinään hakatun reiän läpi (Liite 3). Lisätilan luominen ahtaaseen portaikkoon tuntui sovelialta lähtökohdalta aiheen valitsemiseksi.

3.2 Luonnosten esittely

Asetin sairaalan ympäristötyöryhmälle ehdolle useita erilaisia luonnostelemiani ehdotuksia. Noin viikon odottelun jälkeen sain sähköpostilla vastauksen, jossa kerrottiin työryhmän äänestäneen suosikkinsa. Ryhmä oli mieltynyt aiheeseen, jossa seinään olisi murrettu aukko, ja josta näkyisi koivujen lehvästö sekä sinistä taivasta.

Maalauksesta olin kaavaillut todentuntuista kuvausta, jossa valkoista seinäpintaa on hajotettu siten, että päällimmäisenä oleva paksu laastikerros on muren-

tunut ja sen takaa pilkistää muhkurainen ja hieman vanhanaikainen muurattu kiviseinä. Kiviseinässä taas on aukko, jossa on näkymä ulkoilmaan. Kokonaisuudesta tuli tyyliuunnaltaan realismin polkuja kulkeva todentuntuinen kuvaus idyllisestä näkymästä (Farneti 1992, 117) kesäiselle siniselle taivaalle, jota reunustavat lehteen puhjenneet suomalaiset koivut.

Olin jo aikaisemmin päässyt vierailemaan sairaalassa, ja olin painanut mieleeni taideteoksia, joita oli sijoitettu sairaalan eri tiloihin. Olin huomionut, että suurin osa teoksista oli jollain tavoin abstrakteja ja hiukan surrealistisia, eli todellisuuden ylittävää (Guadagnini 1992, 208). Joukossa oli myös yksilöitä jotka olivat realistisia, mutta kuitenkin joiltain osin, esimerkiksi väreiltään villimpiä tai asetelmiltaan todellisuuden jäljitelmästä poikkeavia.

En halunnut tehdä omista töistäni liian samankaltaisia kuin muut työt, enkä kuitenkaan halunnut niistä liian yksitoikkoisia. Todellisuuden kuvaamisessa ja olemassa olevien mallien jäljittelemisessä olisi minulle itselleni maalausvaiheessa kylliksi haastetta. Uskoin myös vakaasti, että valitsemani kuvan aihe ja tyyli olisi suurelle osalle käytävän käyttäjistä miellyttävä. Tämä uskomus perustui puhtaasti omiin ennakkoluuloihini kohtaamistani sairaalan työntekijöistä sekä olettamukseeni heidän mahdollisesta maustaan taiteen tyyllisyyden suhteen.

Mielenkiintoa oli herättänyt myös ehdottamani ajatus reliefimaalauksesta (Liite 4). Koska olen pohjimmiltani sarjakuvien ystävä ja luontainen piirustustyylinen on naivistinen, hyvin karrikoiva eli naurattavalla tavalla liioitteleva, esittelin ehdolle myös ajatuksen, jossa kuvaisin karrikoivalla tavalla sairaalan työntekijöitä reliefeinä eli seinästä irtoavana kohokuvioina. Päätimme yhdessä, että keskityisin ensisijaisesti päätyseinien suurempiin maalauksiin, ja maalaisin reliefin vasta suurempikokoisten päämaalauksen valmistuttua.

Olen humoristiselta kannalta maailmaa katsova persoona, ja menneisydessäni olen tottunut piirtämään ihmisistä koomisia karikatyyrejä. Tekemäni reliefimaalaus sisältää kevyttä humoristisuutta, jossa leikittelen epäsuorasti sairaalan henkilökunnan kustannuksella korostaen hahmoissa sairaalan eri ammattialojen rooleja. Tällä tavalla halusin saada maalauksen koskettamaan ainakin osaa sairaalan väestä. Tässä otin myös pienen riskin, sillä humoristinen taide on vaikea laji. Sen tulisi olla inhimillistä siten, ettei se vahingossakaan loukkaisi ke-

tään (Simpanen 2007, 20). Ajattelin teoksen olevan mieleinen, sillä ohi kulkiesaan sairaalan työntekijät voisivat etsiä teoksesta itsensä ja työtovereitaan tai heitä kuvastavia hahmoja. Mahdollista myös on, että joku voi kokea teoksen loukkaavana itseään tai jotakin muuta kohtaan.

Luonnostelin kuvat itselleni luonnolliselta tuntuvalta tavalla eli hyvin vapaalla kädellä, jolloin luonnostelemistani hahmoista tuli hieman naivistisia. Naivistinen tyyli on huoletonta ja lapsellista (Hämäläinen-Forslund 1996, 108 - 111). Minulla on täydet vapaudet toteuttaa itseäni luonnostellessani hahmoja, ja otin erinäisiä vapauksia esimerkiksi niiden anatomian suhteen.

Pyrkimykseni oli hyödyntää vuosien ajan harjoittamaani vapaan viivan käyttöä. Kaikkia hahmoja yhdistäviä tunnusmerkkejä ja ominaisuuksia ovat pään epäluonnollisen suuri koko verrattuna muuhun kehoon, lähes nivelettömiltä näyttävät nakkisormet, suuret silmät sekä perunamainen nenä. Hahmottelin hahmot ryhdikkäisiin, kiireelliseltä vaikuttaviin marssiviin asentoihin. Luonnokset jätin viimeistelemättä, sillä suunnittelin toteuttavani lopullisen maalauksen improvisoimalla sen yksityiskohdat.

Käytössäni oli koko porraskäytävä, joka ulottui kellarista kolmanteen kerrokseen. Toisin sanoen minulla oli kolme erillistä päätyseinäpintaa ja neljä sivuseinäpintaa maalausalustana. Koska aktiivisin liikenne kulkee kellarin, ensimmäisen ja toisen kerroksen välillä, päätin keskittää maalaukset kellarista lukien ensimmäiseen välikerrokseen ja toisen välikerroksen päätyseinään (Liite 6). Sivuseiniin tulevat maalaukset tulisivat siten näiden päätyseiniin tulevien pääteosten väliin, jolloin maalattu kokonaisuus olisi rajattuna yhteen kokonaiseen kerrokseen. Päätyseinät olivat pinta-aloiltaan kookkaita, molemmat seinät 295 x 330cm. En kuitenkaan aikonut käyttää koko seinäalaa, vaan rajasin molemmat maalaukset noin 178 x 264 cm:n kokoisiksi.

Porraskäytävän toisen välikerroksen päätyseinään kellarikerroksesta lukien on sijoitettu pikapaloposti, joka minun oli otettava myös huomioon (Liite 7). Sairaalan turvallisuuspäällikkö Heikki Parviainen antoi suostumuksensa sille, että maalaus kuitenkin voitaisiin tehdä pikapalopostin ympärille. Ehtona kuitenkin oli, että maalaus ei saa haitata palopostin eikä sen merkintöjen näkyvyyttä porraskäytävässä mistään suunnasta katsottuna. Pikapalopostit ja muut ensisammu-

tuslaitteet on merkintöineen oltava selkeästi nähtävissä (Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2012, 14).

Pikapalopostin varalle tekemäni suunnitelma antaa maalaukselle pienen surrealistisen vivahteen. Maalauksessa osana oleva pikapaloposti näyttää olevan massiivinen kuutio, joka leijuu ilmassa pelkästään maalaamani vesiputken sekä palopostin kyljestä seinää kohti lähtevä aito vesiputki. Ilmassa leijuva kuutio näyttäisi olevan surrealistisella unenomaisella tavalla osa teosta, mutta jollain tavalla myös siihen sopimaton (Guadagnini 1992, 207).

3.3 Budjetin ja työajan arviointi

Varsinaisen budjettilaskelman, eli arvion erinäisten materiaalien ja välineiden hankkimiseen kuluva rahamäärästä saatoinkin tehdä ensimmäisen käyntini jälkeen PR- Sisustus Oy:ssä. Sairaalan tekninen johtaja Taisto Auvinen ehdotti minulle kääntyä kyseisen liikkeen puoleen. Koska sairaala on tehnyt liikkeen kanssa pitkäkestoisen sopimuksen sisustus- ja remontointitarvikkeista, maalien hankinta tapahtuisi heidän kauttaan. Liikkeessä maalien ja niiden sävyjen valinnassa minua avusti yhtiön toimitusjohtaja Seppo Hoskari. Yhdessä hänen kanssaan laskimme, että selviäisin koko maalausurakasta viidellä erillisellä värillä, joita kutakin olisi noin litra. Valitsimme perusväreiksi sinisen, ruskean, mustan ja vihreän. Valkoista maalia oli vielä jäänyt jonkin verran seinien maalauksen jäljiltä, joten sitä en tarvinnut. Arvioin, että joutuisin murtamaan mustaa maalia jossain vaiheessa ja oletin muutenkin tarvitsevani hieman lisää lämmintä sävyä, joten otin vielä lisäksi puoli litraa punertavan ruskeaa maalia. Tarkalleen kyseisen maalin litrahinta on 22,95 €, joten yksistään maaleille hintaa tulisi 114,75 €. Koska arvioin vielä tarvitsevani erinäisiä pienikokoisia karheitä pensseleitä, superlonipensseleitä sekä maalarinteippiä, arvioin budjetin kokonaismääräksi tulevan noin 130 – 140 €. Omasta takaa minulla itselläni oli kaksi suurempaa pensseliä. Koulun puolesta sain lainaksi kahden kokoisia maalausteloja ja maalauslustoja. Reliefimaalausta varten tarvitsin vielä pienikokoisia keinokuitusiveltimiä.

En ollut aikaisemmin tehnyt seinämaalausta varsinkaan näin suuressa mittakaavassa, joten minulla ei ollut oikein käsitystä siitä, kuinka kauan aikaa itse

maalaamiseen tulisi kulumaan aikaa. Koska kuvittelin aikaa kuluvan runsaasti yksityiskohtiin ja maalin kuivumiseen, arvioin maalaamiseen kuluvan ainakin kuukausi tai hieman yli.

Suunnittelin teettäväni henkilökunnalle kyselyn lopputuloksen vaikutuksesta, joten tarvitsin myös aikaa sille, että maalaus ehtisi olla valmiina riittävän kauan ennen kuin teettäisin kyselyn. Arvioin, että maalauksen valmistumisesta voisi tähän antaa kuluu aikaa noin kaksi viikkoa, ja vastausaikaa antaisin vain 3-4 päivää.

3.4 Maalien valinta

Seinämaalauksissa käytetyimpiä maaleja ovat öljy- tai akryylimaalit. Vanhimpia ja tunnetuimpia tekniikoita on freskomaalaus, jossa maalaus tehdään vasta rappattuun, ei vielä sitoutuneeseen rappauslaastiin (Jaxtheimer 1975, 346.) Freskomaalauksen teko on tänä päivänä vähentynyt. Tämä johtuu siitä, että freskomaalaus on hyvin pitkäikäinen, ja ihmisillä on tapana asua yhdessä asunnossa vain vähän aikaa (Wrigley 1997, 63).

Käyttämäni maalit valitakseni minun oli selvitettävä porraskäytävään käytetyn pohjamaalin alkuperä. PR-Sisustus Oy:ssä minulle suositeltiin käytettäväksi vesiohenteista puolihimmeää akrylaattimaalia. Valitsemiamme perussävyjä sekoittelemalla sain jatkossa luotua niin monia eri värejä ja sävyjä kuin vain satuin tarvitsemaan.

3.5 Maalauksen aloittaminen

Minulla oli koko maalausvaiheen ajan mukanani suhteeseen 1:38 tulostettu luonnos maalauksista (Liite 5). Olin jäljentänyt maalattavat alueet tarkoin mitatuina Inskape 0.91 -vektorigrafiikkaohjelmalla (Liitteet 1 ja 2). Luonnoksen olin piirtänyt puhtaaksi Paint Tool Sai -piirustusohjelmalla. Aloitin sillä asenteella, että luonnos on vain suuntaa antava ja että muutoksia tulee tapahtumaan teoksen edetessä.

Aloitin työstämisen mittaamalla seinien reunoista etäisyydet, jotka vastasivat luonnoksen mittoja. Hahmottelin apuviivat maalauksen reunoiksi, tiilien välisen aukon ja tiilien saumakohdat himmeästi kovalla hiilikynällä.

Hahmotteluvaiheessa tein kuville kaksi kuvitteellista pakopistettä, kuvien sekä ylä- että alareunoille oman pakopisteen. Tein erinäisiä kokeiluja siitä, minne katse kiinnittyy kulkiessa portaita eri suuntiin. Yritin ajatella, että portaita noustaessa kulkijan katse nousee lähestyttävää tasannetta tai katon ylärajaa kohti. Siksi kuvan yläreunassa tiilien pohjien ja alareunojen pakopiste laskeutuu koko kuvan horisonttiviivan alapuolelle. Kun taas portaita laskeudutaan, katse on edessä alhaalla olevissa portaissa ja mahdollisesti edessä olevan seinän alarajassa ja lattiapinnassa. Tämän takia sijoitin kuvan alareunassa olevien tiilien pakopisteen kuvitteellisen horisontin yläpuolelle. Näin eri suunnista lähestyttäessä tiilet näyttävät realistisemmilta niistä kohdista, joihin minun tutkimukseni mukaan portaissa kulkevan katse mahdollisesti kiinnittyy ensimmäisenä. Muista suunnista katsottuna nämä kohdat kuitenkin näyttävät vääristyneiltä.

Hahmoteltuani kuvan aloitin maalaamisen tiilien saumakohdista, eli laastista. Laastin ruudukkokuvion tekeminen edesauttoi kokonaiskuvan näkemistä ja auttoi hahmottamaan kuvan perspektiiviä. Pääsin myös kokeilemaan pienissä erissä, kuinka käyttämäni maali käyttäytyy sekoittaessa sitä muihin väreihin ja sen kuivuessa. Heti aluksi huomasin käyttämäni harmaan sävyn olleen liian tummaa ja jouduin haalentamaan sitä maalamalla vedellä ohennettua valkoista maalia harmaan päälle.

Päätin aloittaa etenemisen kuvien ulkoreunoilta ja edetä vaihe kerrallaan sen keskikohtaa kohti. Seuraavaksi aloin hakea tiiliseinän sävyä (Liite 8). Kokeilin opetusvideossa (Liite 9) näkemääni tekniikkaa, jossa maali paineltiin karhealla pensselillä seinään, ja enimmäkseen kosteudet imettiin pois sanomalehtipaperilla. Sekoittaessani pohjaväriä huomasin luonnokseen valitsemani kellertävän värin olevan tilaan sopimaton, sillä se jättäisi portaikon sävyn liian viileäksi. Tässä otin ensimmäisen vapauteni ja vaihdoin tiilien sävyn hieman punertavaksi, ja tiiliseinän pinta muuttui tasaisesta kuluneeksi ja muodokkaaksi, ehkä hieman antiikkisen näköiseksi kiviseinäksi. Tekemäni ratkaisu miellytti onneksi myös toimeksiantajiani, joten saatoin jatkaa töitäni.

Etenin hyvin suurpiirteisesti tekemällä molempien kerrosten maalauksia yhtä aikaa sama vaihe kerrallaan, jotta yhteneväisyys molemmissa maalauksissa säilyisi. Etenin etsien suurpiirteisesti valoisat ja varjoiset kohdat tiilien pinnoista, ja sävytin yläreunoissa näkyvät tiilien pohjat tummemmiksi ja alareunoissa näkyvät tiilien yläpinnat sekä sivuilla olevien tiilien kuvan keskikohtaan päin olevien tiilien sivupinnat vaaleammiksi luodakseni illuusion siitä, miten auringonvalo niihin osuu (Liite 10).

Saatuani tiilet lähes valmiiksi, siirryin maalaamaan sinistä taivasta. Koska suunnittelin pikapalopostin alapuolelle aina alakertaan asti kulkevan vesiputken, minun oli ensin mitattava putken paikka hyvin tarkasti, jotta yhteneväisyys kahden kerroksen välillä ei muuttuisi. Rajasin hahmottelemani putken reunat maalarinteipillä ja aloin levittää maalaustelalla itse sekoittamaani taivaan sinistä sävyä. Sävytin sinistä pohjaa vielä vedellä ohennettua valkoista kevyesti superlonisiveltimellä painelemalla.

Koivujen runkoihin halusin panostaa lähes yhtä paljon kuin tiiliin. Koska koivurunkoja oli vain kaksi eikä niissä ollut tarkoitus käyttää montaa väriä, sain hetkeksi vaihtelua. Koivujen lehvästön maalasin hyvin suurpiirteisesti, sillä en panostanut jokaiseen yksittäiseen lehteen. Muotoilin ainoastaan sinistä taivasta vasten olevat lehvästön reunimmaisiet lehdet, sekä loin syvyyttä tummentamalla ja vaalentamalla sieltä täältä. Ainoastaan alemman kerroksen lehtiä tein maltillisemmin, sillä olin jo maalannut sinne koivujen oksia, jotka vaativat lehdiltään tarkempaa käsittelyä (Liite 12).

Viimeiseksi jätin pikapalopostin valkoisen reunapellin naamioimisen hieman halkeilleeksi laudaksi ja vesiputken maalaamisen. Putkesta tuli pohjaväritään musta, mutta sen metallipinnan kiilto ja pyöreä muoto tekevät siitä eloisamman. Lisäsin parina yksityiskohtana kahden putken liitoskohdan kiinnityspultteineen (Liite14) sekä yhden venttiilin kiristyspyörän (Liite 15). Siistin vielä maalausten reunat maalarinteipillä rajaten. Halusin leikkiä valkoisella seinäpinnalla, ja koetin luoda illuusion, että valkoinen pinta olisi vain ohut kaistale halkeillutta seinäpintaa, jonka takaa tiiliseinä paljastuu (Liite 16).

Saatuani suuremmat työt valmiiksi, siirryin toteuttamaan lisäsuunnitelmaani reliefistä. Alkuperäisen suunnitelman mukaan kohokuvioita oli tarkoitus tulla kaksi

kappaletta, käytävän molemmille sivuseinille toisiaan vastakkain. Koska suunnittelin kuvassa esiintyvän kahdeksan hahmoa, lääkärin, teknisen puolen työntekijä, apteekin työntekijän, kolme kirurgia, kuljetuspuolen sekä huoltopuolen työntekijän, jakaminen kahteen erilliseen maalaukseen ei vaikuttanut kokonaisuuteen suhteutettuna hyvältä ratkaisulta. Käytävä vaikutti tulevan liian ahtaaksi neljälle seinälle tehtyjen maalausten kanssa. Ratkaisin ongelman tiivistämällä kaikki hahmot yhteen pitkään, noin 3 metriä pitkään reliefiin, joka tulisi vain yhdelle seinälle. Hahmottelin paperille lyijykynällä luonnostelemani hahmot suoraan seinälle. Rajasin maalaamani alueen maalarinteipillä ja aloin luoda syvyys-tunnelmaa rajaamalla alueelle veteen ohennetulla mustalla maalilla. Mallia tähän toimintaan otin myös Youtube -videosta, jossa opetetaan lyhyesti alkeet syvyysillusion tekoon (Liite 9). Sävytettyäni koko alueen aloin muotoilla hahmoja hakemalla niiden valo- ja varjokohtia pelkällä mustalla ja valkoisella maalilla. Koska hahmoista oli pelkkiä suuntaa antavia luonnoksia, käytin hahmojen viimeistelyssä omaa mielikuvitustani.

3.6 Kolmiulotteisuuden hahmottuminen

Kolmiulotteisuuden muodon kaksiulotteiselle tasolle koin yllättävän haastavaksi, sillä maalauksissa esiintyy erilaisia pintoja kuten kiveä, puun kuorta ja metallia. Kohtien pinnat, joihin valo osuu ja jotka jäävät varjoon, olivat monipuolisia. Maalaaminen olisi yksinkertaista jos maalaukset olisivat mustavalkoisia. Koska olin asettanut tavoitteekseni jäljitellä todellista kuvaa kiviseinästä ja puiden lehvästöstä, minun oli värien sävyjen etsimisessä oltava erittäin huolellinen ja maltillinen.

Yritin muistella katsomaani opetusvideota Youtubessa. Siinä taiteilija eteni nopealla ja itsevarmalla tahdilla, mikä valoi minuunkin itseluottamusta. Ajattelin, että jos hän uskaltaa, niin miksen minäkin uskaltaisi? Hallussani oli suuri ämpäri seinään käytettyä valkoista pohjamaalia, jolla saatoin tehdä korjausliikkeitä, mikäli virheitä sattuisi syntymään.

Kun seinässä on aukko, josta luonnon valo pääsee sisään, oli minun kuviteltava valon tulosuunta. Ajattelin, että maalauksessa olisi keskipäivä, jolloin aurinko olisi horisontaalisesti kohtisuoraa kuvan yläpuolella, ja näillä leveyspiireillä se ei

ole täsmälleen yläpuolella, vaan hiukan alle 90-asteen kulmassa. Kolmiulotteisten muotojen hahmottelu tehostui, kun aukkojen yläreunassa olevien tiilien pohjat jäivät varjoon, ja niiden reunoista aukon sivussa olevien tiilien kylkiin piirtyi yläkulman tiilistä terävässä kulmassa lankeavat varjot.

Tiiliseinän sisäpuolelle, varsinkin yläkulmaan, jossa tiilet kohtaavat valkoisen seinäpinnan, oli sävytettävä voimakkaat varjot. Tämän päätin siksi, koska juuri maalauksen yläpuolella on kattolamppu, jonka olemassaolon otin vahvoilla varjoilla huomioon.

Maalauksen alareunassa olevan haljenneen valkoisen pinnan muotoilu oli haastavampaa. Puhtaan valkoiselle pinnalle on helppo hahmottaa varjokohtia lisäämällä ohennettua mustaa. Huomasin, että niiden kohtien muotoilua, johon valo osuu voimakkaammin, olikin suunniteltava hieman huolellisemmin. Kokeilin sävyttää seinäpintaa runsaasti laimennetulla harmaalla siten, että harmaaksi sävytetty pinta olisi seinän huoneenpuoleista sisäpintaa ja koskemattomaksi jäänyt valkoinen pinta taas sitä aluetta, johon ylhäältä tuleva valo osuu (Liite 17). Harmaa sävy tuli kuitenkin tehdä hyvin hienovaraisen liukuvaksi, jotta saisin sen häviämään huomaamattomasti valkoiseen pohjamaaliin.

Koivujen runkojen muotoileminen oli yksinkertaista. Luotin hyvin pitkälle omiin muistikuviiin koivun runkojen tekstuurista sekä oksien muodostumisesta, mutta minun oli kuitenkin käytävä ottamassa muutamia referenssikuvia sairaalan etupihalla seisovista koivuista, jotta voisin jäljitellä yksityiskohdat mahdollisimman todenmukaisiksi.

Lehvästöjen kanssa minun oli mietittävä tarkkaan, kuinka paljon paneudun mihinkin kohtiin. Suunnitelmissani oli, että rajaan puun latvat sekä ne lehdet, jotka ovat lehvästön reunoilla sinistä taivasta vasten hyvin tarkasti ja teen niistä teräväreunaisia. Yritin muistella mielessäni kesätuulella heiluvia lehtiä, joiden lomasta sininen taivas pilkistää tiheään tahtiin vilkkuen. Latvasta alaspäin kuvaa siirryttäessä lehtien viimeistely alkoi muuttua enemmän suurpiirteisemmäksi. Halusin tehdä lopusta koivun lehvästöstä yhtenäistä, vaaleilla ja tummilla sävyillä muotoiltua massaa, johon katse oikeastaan hukkuu. Olen huomannut massiivisia koivujen lehvästöjä katsellessa olevan lähes mahdotonta yrittää poimia niiden seasta jotain yksityiskohtaa etenkin, kun koko lehvästö on tuulen takia

jatkuvassa liikkeessä. Lehvästöön maalaamani erittäin tummat läikät sekä sen läpi pilkistävät palat sinistä taivasta loivat mielestäni vakuuttavalla tavalla syvyyttunnetta.

Naivistisen reliefin maalaaminen oli yhtä yksinkertaista kuin olin suunnitteluvaiheessa oletanut. Mitattuani kuvan ja rajattuani maalaamani alueen maalarin teipillä luonnostelin hahmot kevyesti hiilikynällä. Hahmoja oli tulossa yhteensä kahdeksan, joten minun oli jaettava alue selkeästi erottuviin kahdeksaan lohkoon. Otin mallia samasta katsomastani Youtube- videosta muodon tekemiseen. Siinä maalattava alue oli sävytetty muuta seinäpintaa tummemmaksi. Päätin kokeilla samaa taktiikkaa. Levitin pensselillä muutaman kerroksen runsaasti ohennettua harmaata ja mustaa maalia, ja keräsin enimmäkseen kosteudet pois sanomalehdellä painelemalla. Maalattua alueesta tuli epätasaisen näköinen, mikä etäältä katsottuna saa katsojan luulemaan, että alue on kiveen kaverrettu syvennys. Kun alueesta tuli sävyiltään hiukan tummempaa, pystyin hahmottelemaan muotojen varjoja lisäämällä tummia sävyjä sekä korostamaan valoisia kohtia lisäämällä pelkkää valkoista maalia. Huomasin myös, että murtamattomalla mustalla varjoista ei tullut kovin luonnollisen näköisiä, joten sekoitin mustaan maaliin hieman ruskeaa.

Jotta reliefin kolmiulotteisuus toimisi mahdollisimman luonnollisesti tilan kanssa, minun oli huomioitava tilan molemmat valonlähteet. Sekä ylhäällä välikerroksessa että portaiden alapäässä oli kattovalaisimet, jotka määräsivät, kuinka joutuisin muotoilemaan hahmot. Koska portaiden alapäässä oleva valo tuli oikealta, oli hahmojen varjojen heijastuttava hahmojen alapuolelle ja vasemmalle puolelle. Portaiden yläpäässä tilanne oli taas päinvastainen. Koska reliefin keskivaiheelle tultaessa molempien lamppujen tuottama valo heikkenee jonkin verran, mutta tilassa vallitsee kokonaisuudessa varsin tasainen valaistus, täytyi minun käyttää mielikuvitusta varjostusten suhteen. Päädyin ratkaisuun, jossa hahmoin osuu sekä oikealta että vasemmalta tuleva valo, mutta voimakas valo tulisi yläpuolelta. Tällä tavoin tummimmat varjot tulevat hahmon alapuolelle, mutta sivuille jää hahmon seinästä irrottava pieni sävyero.

3.7 Valmiit maalaukset

Sain valmistettua kaikki kolme maalausta ennakoitua aikaisemmin, sillä maalaamiseen kului yhteensä yhdeksän kahdeksantuntista työpäivää. Olin siis todella paljon edellä itse arvioimaani aikataulua. Maalausten lopputulokset poikkesivat huomattavasti alkuperäisistä luonnoksista, mutta kokonaiskuvan sain kuitenkin säilytettyä alkuperäisen suunnitelman mukaisena.

Panin merkille, että maalaukset herättivät mielenkiintoa ja positiivista mieltä katsojissa jo tekovaiheessa. Etenkin reliefin hahmot herättivät hilpeyttä ohikulkijoista, ja sain suoraa palautetta muun muassa siitä, kuinka tunnistettavia jotkin reliefin hahmot olivat työntekijöille. Sain myös muutamia vihjeitä yksityiskohtia varten laitoshuollon ja teknisen puolen työntekijöiltä. Mainittakoon, että sain runsaasti kommentteja, joissa minua ehdotettiin maalaamaan asioita, joita en edes suunnitellut toteuttavani maalauksessa. Yksi mainitsemisen arvoinen yksityiskohta tuli elektroniikkaosaston työntekijältä, joka ehdotti minun lisäävän talonmiestä kuvaavan henkilön kainaloon tikkaat. Tikkaat kainalossa, jakoavain kädessä ja työhousu sekä turvakengät jalassa sain tiivistettyä hahmoon jokaisen huolto-osaston, mitä sairaalasta löytyy.

Tämän kaltaisten tilanteiden hoitaminen vaati minulta kylmähäpäisyyttä ja kohteliasta käytöstä sekä tarkkuutta sananvalinnoissani. Vastaavanlaisten palautteiden suodattaminen varteenotettavista ehdotuksista kohteliaasti torjuttaviin ehdotuksiin on osoittautunut joka kerta yhtä vaikeaksi toimenpiteeksi. Olisi ollut epäkohteliasta vain torjua humoristiset kommentit, joten minun oli paras vain myötäillä puhujia, pysyä suunnitelmassani ja jatkaa työskentelyä.

Maalausten valmistuttua en käynyt katsomassa niitä kahteen viikkoon. Tarkoituksenani oli palata pienen lepotauon jälkeen arvioimaan aikaansaamaani kokonaisuutta uusin silmin. Olin saanut ohjaajaltani jo palautteen ja vihjeitä mahdollisista viimeisteltävistä kohdista.

Molempien aukkomaalausten yläreunassa olevien tiilien pohjien alla olevat varjoiset alueet olivat jääneet liian haaleiksi. Syvyysvaikutelma tehostui huomattavasti kun tummensin näitä kohtia. Samoin oli tehtävä muutamassa muussakin yksityiskohdassa, jossa tiilien luoma varjostus oli jäänyt liian haaleaksi.

Ohjaajani ehdotti pieniä lisäyksiä, joita en itse ollut huomionnut lainkaan. Kuvan kolmiulotteisuutta tehostaisi myös, jos esimerkiksi yksi koivun oksa ulottuisi pystysuoraan kulkevan putken ja katsojan välistä. Myös yksityiskohta tiilien päälle pudonneista koivun lehdistä ja niiden omat varjot toivat huomattavasti lisää eloisuutta kokonaisuuteen. Pystysuoraan kulkevan vesiputken pintaan lisäsin satunnaisia ruosteläiskiä, jotta putkikin saisi hieman eloisuutta osakseen.

Reliefiin en tehnyt kovinkaan paljoa korjauksia. Ainoastaan hahmojen ympärillä olevaa syvännettä minun oli vaalennettava, sillä se oli jäänyt liian tummaksi. Vaikutti siltä, ettei alueelle osu kattolamppujen valoa juuri lainkaan.

3.8 Kyselyn teettäminen

Sairaalassa käytetään Parviaisen mukaan usein sähköistä Webropol-kyselypohjaa. Hän ehdotti, että teettäisin otannan Webropolilla ja lähettäisin sen sähköpostitse perusjoukolle, jolla tarkoitan kaikkia henkilökunnan jäseniä. Kun kysely tavoittaa kaikki sairaalan henkilökuntaan kuuluvat, otoskoosta voi tulla suuri. Kyselyiden teettämisessä on aina mukana tiettyjä epävarmuuksia, eikä suuri otoskoko tarkenna mittauksia (Vehkalahti 2008, 43.)

Tällä tavoin säästäisin aikaa sekä itseltäni että vastaajilta ja säästyisin paperilomakkeiden teko- ja keräämisvaivalta. Suoraan sähköpostilla lähetetty kysely antaa myös vaikutelman, että kysely on kohdistettu suoraan vastaanottajalle (Valli, 2015, 48). Kyselylomaketta tehdessäni minun on kiinnitettävä huomiota kysymysten lukumäärään ja koko kyselyn pituuteen. Liian pitkä lomake saattaa aiheuttaa vastaajan mielenkiinnon katoamisen, ja hän alkaa täyttää lomaketta huolimattomasti tai ei vastaa kaikkiin kohtiin (Valli, 2015, 43).

Lomakkeen visuaalinen viimeistely jäi sairaalan tietohallinnon sovellusasiantuntija Tuula Pelimannin hoidettavaksi (Liite 24). Kysely alkaa kirjoittamallani lyhyellä saatetekstillä, jota seuraa yhdelle sivulle sovitettu kysymyssarja vastausvaihtoehtopainikkeineen. Lomakkeen toteuttajan ensimmäinen väriehdotelma jäi myös viimeiseksi, sillä mielestäni lomakkeen reunustava vaaleanpunainen ja keltainen kehys vaikutti miellyttävältä ja rauhoittavalta. Myös sininen fontti sai mielestäni kokonaisuuden vaikuttamaan epäviralliselta, mikä saattoi vaikuttaa vastaanottajan vastausmotivaatioon.

3.9 Kyselyn tulokset

Verkkokysely suljettiin 7.3.2016. Kyselyyn oli vastannut yhteensä 116 työntekijää, mikä oli otannan kannalta lähes tyydyttävä tulos. Sain sairaalan IT-vastaavalta haltuuni valmiit graafiset taulukot kyselyn tuloksista (Liitteet 25 ja 26).

Kyselyllä tehtiin kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus, joka perustuu tutkittavan kohteen kuvaamiseen ja tulkitsemiseen tilastojen ja numeroiden avulla (Jyväskylän yliopisto 2009). Tässä tapauksessa vastausten perusteella muodostettiin kokonaisuutta havainnollistavia kaavioita, joista ilmenee hissien ja portaiden käytön määrä. Webropol-ohjelmalla muotoilluista kaavioista saatiin päätellä, että 58 vastanneista on tähän saakka kulkenut päivittäin porraskäytävää pitkin, ja 57 ei. Hissiä käytti päivittäin 15, noin kerran viikossa 17 ja harvemmin 43. 41 vastanneista ei käyttänyt hissiä ollenkaan, ja avoimen palautteen perusteella suurin osa käyttää portaita hyötyliikunnan vuoksi.

Maalauksen valmistumisen jälkeen portaita on 116 vastanneesta käyttänyt päivittäin 28, kerran viikossa 30 ja harvemmin 37. Portaita käyttämättömiä oli vastanneista 21, ja perusteluna oli, ettei heidän tarvitse kulkea työpäivänsä aikana kyseistä reittiä pitkin.

116 vastanneesta 110 kokee porraskäytävän viihtyisämmäksi kuin se aikaisemmin oli, kun taas vastanneista 6 ei koe. Viihtyvyyden tuntuun ei vaikuta ainoastaan tekemäni maalaukset, vaan pääasiallisesti uskon sen johtuvan porraskäytävän siisteydestä, seinien puhtaasta maalipinnasta sekä uudesta valaistuksesta.

4 POHDINTA

Tutkimuksessani mietin, kuinka toteutetaan illuusio kolmiulotteisesta kuvasta seinämaalauksessa. Ensisijaisesti työstövaiheessa tärkeää on maltillisuus ja keskittyminen kokonaiskuvaan. Kun suunnittelin maalauksen olevan mahdollisimman realistinen, minun oli asennoiduttava työstämään yksityiskohtia huolellisesti pysyen samanaikaisesti kartalla myös kuvan kokonaisuuden etenemisessä.

Mielestäni onnistuin huomioimaan maalausten kolmiulotteisuutta hahmottaessani sekä käytävän oman konkreettisen valaistuksen että maalausten elementteihin osuvan ulkoa tulevan mielikuvituksellisen valon. Onnistuin korostamaan maalauksen elementtien valaistuja kohtia kirkastamalla niiden värejä siten, että värit säilyivät suhteellisen luonnollisen näköisinä. Myös varjoisten kohtien suhteen onnistuin sekoittamaan luonnollisen oloisia tummia väriyhdistelmiä. Mitä esimerkiksi tiiliseinään tulee, muodoltaan seinän kivet vaikuttavat enemmän vanhanaikaisilta kuin nykyaikaisissa rakennuksissa käytettäviltä tiiliskiviltä. Tämänlaatuinen pieni muutos oli minun mielestäni parempi ratkaisu, ja samaa mieltä oli asiakaskin.

Ammatilliselta näkökulmalta opin, että asiakkaan kanssa tulee olla kärsivällinen. Kun tässä projektissa asiakkaana oli osa keskussairaalan johtavaa elintä, on ymmärrettävää, että asiakkaan arkipäivään kuuluu muitakin huomioitavia asioita kuin heidän palkkaamansa taiteilija ja hänen tuotoksensa. Työntekijänä minun oli asennoiduttava siihen, että asiakas ei ole aina tavoitettavissa. Tällaisissa tilanteissa on osattava ajatella tulevaa ja järjestää pitkälle aikavälille huomioon otettavat seikat ja tarpeet mahdollisimman samanaikaisesti, jotta sekä asiakkaan että työntekijän aikaa ja vaivaa saataisiin säästettyä mahdollisimman tehokkaasti. Koska kommunikointi voi olla hidasta tai sitä ei ole juuri lainkaan pitkällä aikavälillä, on kyettävä työskentelemään ja tekemään tarvittavat ratkaisut itsenäisesti. Vaikka toimin ensisijaisesti luottaen kuuluisaan sanontaan taiteilijan vapaudesta, oli minun siitä huolimatta pidettävä asiakas ajan tasalla työn ete-

nemisestä ja omista suunnitelmistani, sekä asennoiduttava ennalta mahdolliseen negatiiviseen palautteeseen.

Vasta jälkeempäin olen pohtinut, millainen turvallisuusriski liian mukaansa tempaava seinämaalauksen voi todellisuudessa olla sijoitettuna porraskäytävään. Ensimmäinen käytännön kokemus vaaratilanteesta tuli päivää ennen maalauksen valmistumista. Selkäni takaa kulki päivittäin lukuisia kertoja henkilökuntaa, ja jotkut heistä pysähtyivät katselemaan työni edistymistä. Ehdin kääntyä katsomaan, kuka tuona hetkenä ohitseni kulki. Kyseessä oli iäkkäämpi työntekijä, joka katseli maalausta samaan aikaan kun laskeutui portaita. Hänen tasapainonsa oli pettävä, kun hän ei kiinnittänyt huomiota askelmiin. Hänen onnistui säilyttää tasapainonsa ja mahdolliselta tapaturmalta vältyttiin, mutta tuo tapaus on pysynyt mielessäni pitkään maalauksen valmistumisen jälkeen.

Maalauksen sijoituksella voi mielestäni olla erittäin vakaviakin seurauksia, mikäli se kiinnittää kulkijan huomion toisaalle hänen kulkureitistään. Varsinkin portaissa askel voi johtaa harhaan ja aiheuttaa kaatumisen putoamisen. Huomioin, että portaissa ei onneksi kanneta suurempia ja raskaampia kantamuksia kuin pienikokoisia tikkaita tai lääkkeidenkuljetuslaukkuja, mutta näinkin ahtaassa tilassa kuin kyseinen portaikko on, näitä kantavien henkilöiden törmäysvaara muihin kulkijoihin on aina mahdollinen.

Mitä työskentelyyn vilkasliikenteisessä ympäristössä tulee, tämä projekti oli mielestäni sille erinomaista harjoitusta. Huomasin usein, ettei työhön keskittyminen ja sosiaalinen kanssakäyminen ohikulkijoiden kanssa ole yksinkertaista. Minulta vaadittiin hyvin paljon pitkäjänteisyyttä ja kohteliasta käyttäytymistä joka kerta, kun joku pysähtyi juttelemaan kanssani, ja että saatoinkin keskittyä taas työhöni ilman minkäänlaista radikaalia ajatuskatkosta.

Kokonaisuuteen olen erittäin tyytyväinen. Erityisesti olen yllätynyt siitä, kuinka realistisen näköiseksi onnistuin maalaamaan tiiliseinän. Myös halkeilleessa valkoisessa seinässä ilmenee selkeästi kolmiulotteisen tilan tuntua. Koivujen suhteen olisin voinut toimia huolellisemmin. Lehdet ja oksat jäivät vaille tarkempaa viimeistelyä, mutta kauempaa katsottuna kokonaisuus näyttää hyvältä. Ratkaisuni tehdä yksi kokonainen reliefi kahden erillisen sijaan oli myös hyvä päätös. En halunnut alun alkaenkaan ahdata porraskäytävää liian täydeksi maalauksia,

joten yksi reliefi vain yhdellä seinällä kahden suuremman maalauksen välissä tuntuu kevyemmältä katsottavalta. Tilaan jäi mielestäni myös kaikkien maalausten välille leikkimielistä epäsymmetrisyyttä ja toispuoleisuutta.

Kyselyn teettämisessä olisin mielestäni saanut olla huoleellisempi. Jälkeenpäin olen miettinyt, että olisin voinut teettää ennen maalaamisen aloittamista ennakkokyselyn, jossa olisin selvittänyt, kuinka monet oikeastaan kulkivat kyseisen porraskäytävän kautta ennen projektin aloittamista. Tämän kyselyn tuloksia olisin voinut verrata sitten maalauksen valmistumisen jälkeen keräämiini vastauksiin. Uskon, että ennakkokyselyn kanssa olisin saanut kerättyä tarkempia ja todellisuudenmukaisempia vastauksia. Myös loppukyselyn ajankohdan kanssa ilmeni ongelmallisuuksia. Jotta käytävän käyttämisessä ilmenisi pitkäkestoisempia ja pysyvämpiä muutoksia, tulisi otanta tehdä tarpeeksi pitkän ajanjakson kuluttua maalauksen valmistumisesta. Kysely, joka teetetään kaksi viikkoa valmistumisesta, ei kerro todenmukaisesti, onko teoksella todella ollut vaikutusta liikenteen ohjautumiseen.

Maalauksen sijoittuminen oli keskeinen negatiivinen puoli keräämissäni palautteissa:

”Kivat maalaukset, mutta menevät tavallaan hukkaan, koska maalattu paikkaan, jossa vähän kulkijoita” (anonyymi avoin palaute 2016).

Tällä hetkellä maalaukset ovat iloksi vain hyvin harvoille työntekijöille verrattuna koko sairaalan väkeen. Apteekin proviisori Vänskän arvion mukaan sairaalan osastoihin, joiden väkeä joutuu kulkemaan kyseistä reittiä, kuuluu noin 60 henkeä. Kyselyn teettäminen ja analysoiminen eivät olleet tutkimuskysymyksenäni, mutta oli erittäin miellyttävä lukea pääosin positiivisia palautteita aikaansaannoksistani. Tämä kokemus valaa minuun itseluottamusta ja rohkeutta toteuttaa vastaavanlaisia projekteja myös tulevaisuudessa.

LÄHTEET

Anttila, P, 2005. Ilmaisu, teos, tekeminen ja tutkiva toiminta. Hamina: AKATIIMI Oy

Battistini, M. Coen, V. Evangelisti, S. Farneti, F. Guadagnini, W. Jori, P. Luca, E. Rizzi, A. Sbrilli, A. Sechhi, L. Sproccati, S. & Torza, M. 1992. Opas taiteen maailmaan: Länsimainen taide varhaisrenessanssista nykypäivään. 2. painos, suomenkielinen laitos, WSOY. painettu Espanjassa

Temptis: Decorative Art. 2012. ProQuest ebrary. Viitattu 8.3.2016.
<http://ez.lapinamk.fi:2054/lib/ramklibrary/reader.action?docID=10622205#>

Ellerton, V & Brady, S, 2000. How to paint murals & trompe l'oeil. Lontoo: Collins & Brown Limited, London House

Grund, C, 2003. Painting Murals step by step. Cincinnati, Ohio: Nirth Light Books

Hoskari, S, 2016. PR-Sisustus Oy. Toimitusjohtajan kanssa käyty keskustelu 14.1.2016.

Jaxtheimer, B, 1975. Suuri piirustus- ja maalauskirja. 3., painos. Porvoo: WSOY

Jyväskylän yliopisto. 2009. Määrällinen tutkimus. Avoimen yliopiston Koppa. Viitattu 21.3.2016.
<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/maarallinen-tutkimus>

Simpanen, M-R, 2007. Terveyttä taiteesta. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy

Päijät-Hämeen Pelastuslaitos, 2012. Kiinteistön alkusammutuskaluston valinta ja sijoitus. Viitattu 17.1.2016

Valli, R. 2015. Johdatus tilastolliseen tutkimukseen. 2., uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus

Vehkalahti, K. 2008. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy

Vilka, H & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. 1.-2. painos, Jyväskylä: Tammi

Vänskä, R. 2016. Länsi-Pohjan Keskussairaala. Proviisorin ja vs. apteekkarin sähköpostikeskustelu 18.1.2016.

Wikipedia 2016. Naivismi. Hakupäivä 14.3.2016
<https://fi.wikipedia.org/wiki/Naivismi>

Wrigley, L. 1997. Murals: trompe l'oeil and decorative wall paintings. London: New Holland (Publishers) Ltd

Youtube. Viitattu 14.1.2016

<https://www.youtube.com/watch?v=bjjiBqKtLBM>

Youtube. Viitattu 14.1.2016

https://www.youtube.com/watch?v=02bLY2_A3Cw

LIITTEET

Liite 1. Päätyseinät, luonnos

Liite 2. Sivuseinät, luonnos

Liite 3. Luonnoksia

Liite 4. Reliefiluonnoksia

Liite 5. Paint tool Sai- ohjelmalla tehty lopullinen luonnos päätyseinän maalauksesta

Liite 6. Porrastasanteet, joiden päätyseiiniin maalaus tehdään

Liite 7. Pikapaloposti

Liite 8. Tiilien saumojen teko ja sävyn etsiminen

Liite 9. Youtube- videon linkki

Liite 10. Aukon muotoilu valoilla ja varjoilla

Liite 11. Tiilien tekstuuri

Liite 12. Taivas ja koivujen lehdet

Liite 13. Palopostin kehystäminen ja vesiputken sävytys

Liite 14. Yksityiskohta, kahden putken liitos

Liite 15. Yksityiskohta, putken venttiilin pyörä

Liite 16. Yksityiskohta, haljennut seinäpinta

Liite 17. Reliefin rajausta ja hahmottelu

Liite 18. Valmis reliefi

Liite 19. Ylemmän kerroksen valmis maalaus

Liite 20. Alemman kerroksen valmis maalaus

Liite 21. Näkymä valmiiseen käytävään

Liite 22. Näkymä kulkureitiltä, jossa liikenne on vilkkaimmillaan

Liite 23. Työvälineet

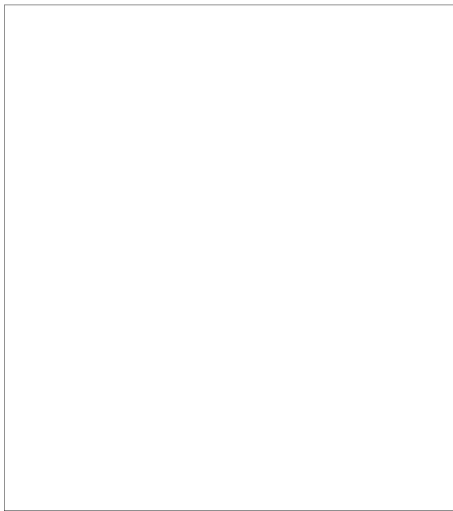
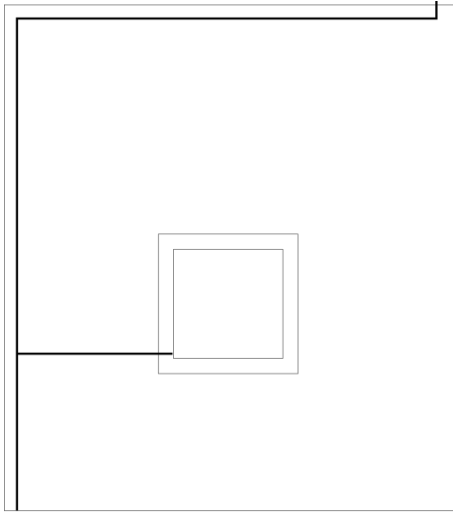
Liite 24. Webropol-kyselylomake, kuvankaappaus

Liite 25. Kyselyn loppuraportti, kuvankaappaus

Liite 26. Kyselyn loppuraportti, kuvankaappaus

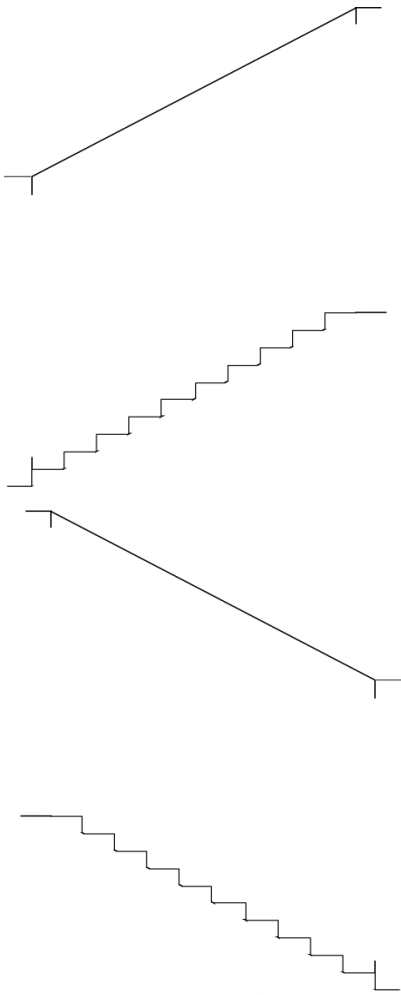
Päätyseinät, luonnos

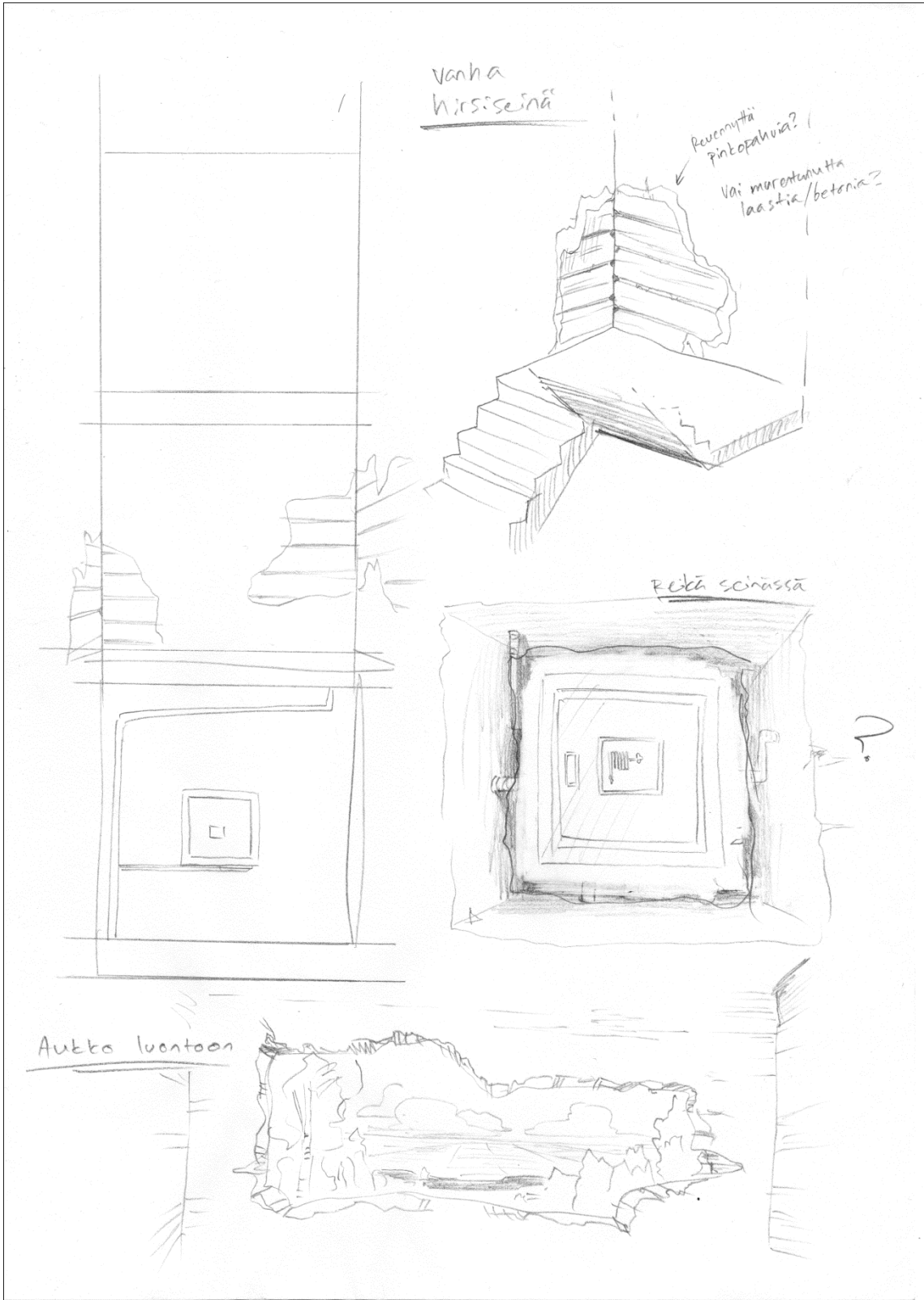
Liite 1

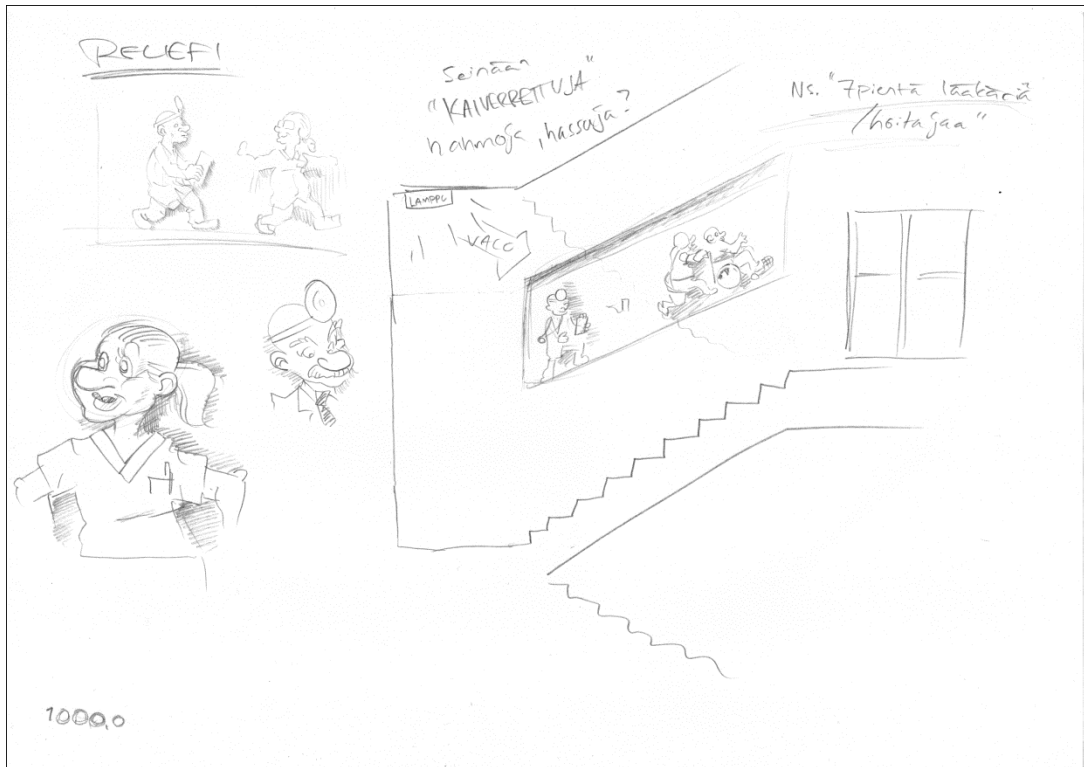

Sivuseinät, luonnos

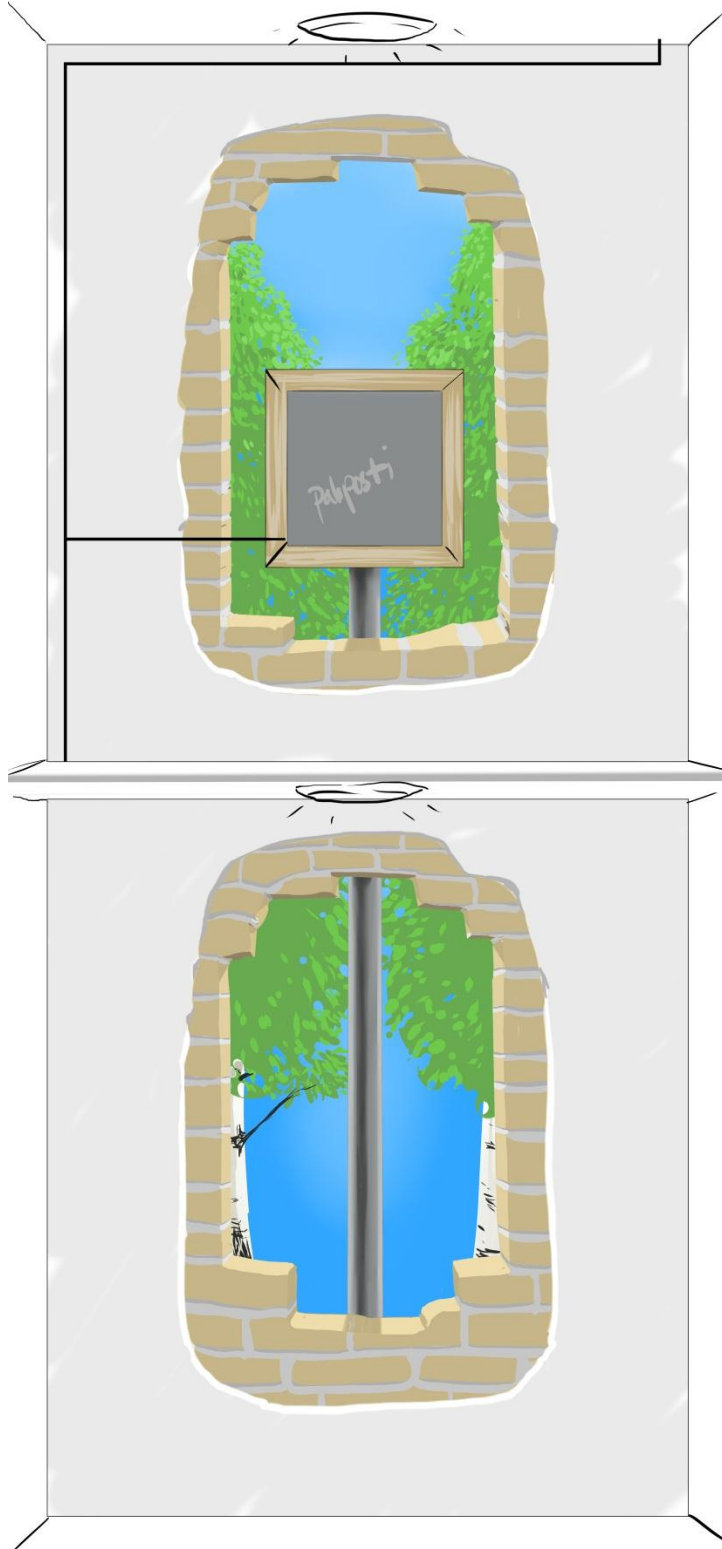
Liite 2

Paint tool Sai- ohjelmalla tehty lopullinen luonnos päätyseinän maalauksesta
Liite 5

Porrastasanteet, joiden päätyseiniin maalaus tehdään Liite 6

Youtube- videon linkki

Liite 9

https://www.youtube.com/watch?v=02bLY2_A3Cw

Aukon muotoilu valoilla ja varjoilla Liite 10

Tiilien tekstuuri

Liite 11

Palopostin kehystäminen ja vesiputken säilytys Liite 13

Yksityiskohta, kahden putken liitos

Liite 14

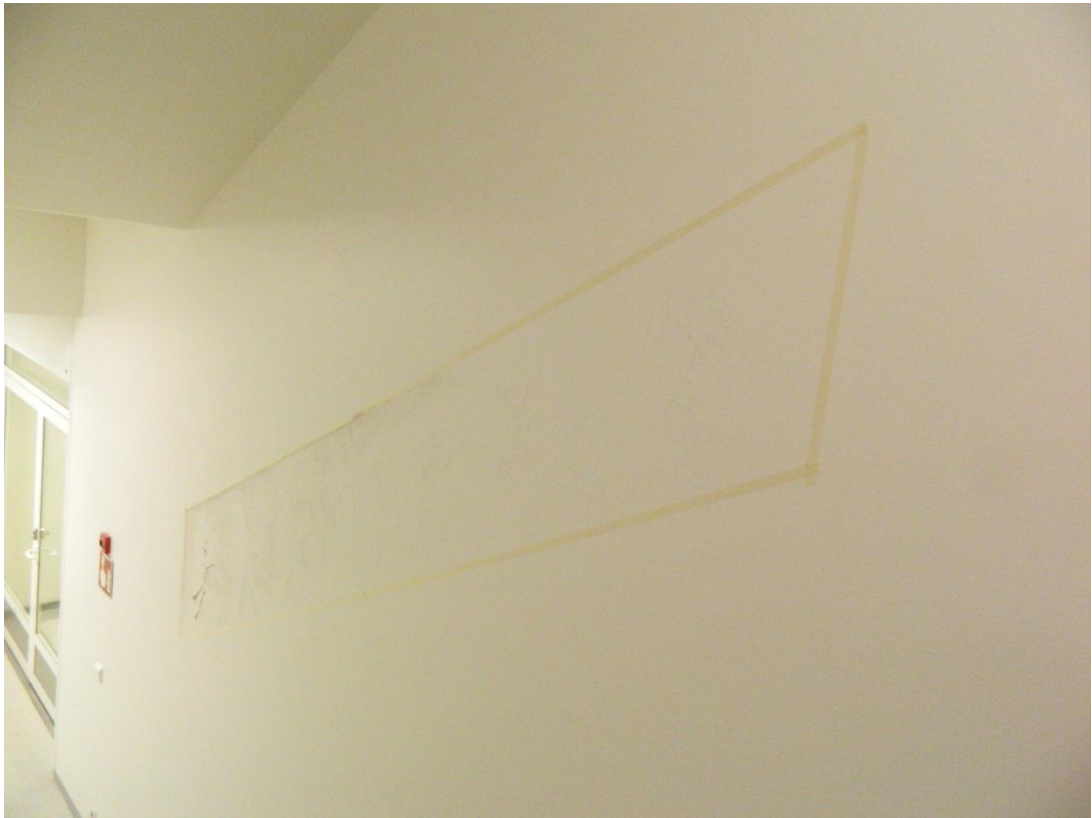
Yksityiskohta, putken venttiilin pyörä Liite 15

Yksityiskohta, haljennut seinäpinta

Liite 16

Valmis reliefi

Liite 18

Näkymä valmiiseen käytävään

Liite 21

Näkymä kulkureitiltä, jossa liikenne on vilkkaimmillaan

Liite 22

Sähköposti - Eronen Rami x W https://www.webropolsurveys.com/

Webropol Oy [FI] https://www.webropolsurveys.com/Answer/SurveyParticipation.aspx?SID=Fin1074262&SID=197f4ca0-8cf-49b5-bd01-c8d631a72574&dy=1

Portaikon visualisointi

Olen kuvataiteen opiskelija ja teen opinnäytetyötäni sairaalassamme. Tehtävänäni on visualisoida porraskäytävä, joka on välinehuolto- ja siivouspalvelukäytävän päässä. Tutkin myös visualisoinnin vaikutusta portaiden käytössä henkilökunnan keskuudessa.

Vastaamalla muutamaa kysymykseen olette avuksi tehtävässäni ja tuette taiteellista tutkimusta.

1. Kuuluuko kyseinen portaitko tavanomaiseen kulkureittiisi työpäivän aikana?
 Kyllä
 Ei
2. Kuinka usein käytit apteeikin hissiä portaiden sijasta ennen tammikuuta 2016?
 Päivittäin
 Kerran viikossa useammin
 Kerran viikossa tai harvemmin
 En ollenkaan, miksi?
3. Portaitko siivottiin ennen vuoden vaihdetta ja kuvitettiin sen jälkeen. Oletko kulkenut portaitossa tammikuusta alkaen?
 Päivittäin
 Kerran viikossa tai useammin
 Kerran viikossa tai harvemmin
 En ollenkaan, miksi?
4. Koetko porraskäytävän viihtyisämmäksi kuin aikaisemmin?
 Kyllä
 En
5. Mitä muuta palautetta haluat antaa visualisoinnista?

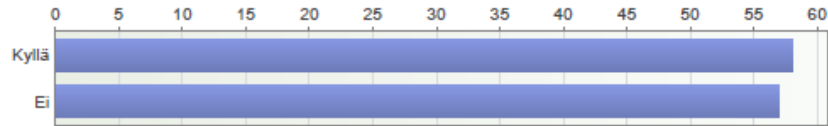
Lähetä

15:24
12.2.2016

Portaikon visualisointi

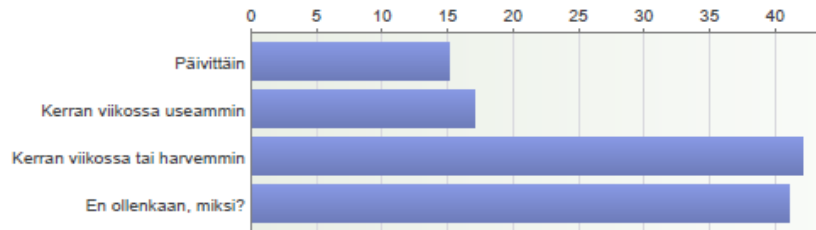
1. Kuuluuko kyseinen portaitko tavanomaiseen kulkureittiisi työpäivän aikana?

Vastaajien määrä: 115

2. Kuinka usein käytit apteekin hissiä portaiden sijasta ennen tammikuuta 2016?

Vastaajien määrä: 115

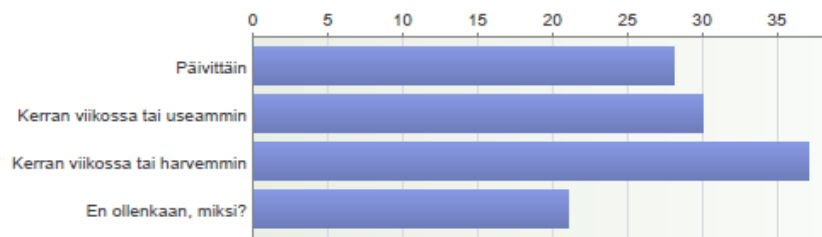
Avoimet vastaukset: En ollenkaan, miksi?

- arkiliikuntaa
- ei tarvetta
- liikunnan vuoksi
- olen käytävän satunnainen kulkija
- en ole huomannut aikaisemmin
- käytän aina portaita
- en ole koskaan käyttänyt
- Käytin toista kulkureittiä
- aloitin työt vasta tammikuussa
- kävelen mieluummin
- ei ole työssä asiaa sinne
- työpaikka ensimmäisessä kerroksessa
- en asioi juuri koskaan sillä suunnalla
- töissä osastolla
- hyötyliikuntaa
- käytän mieluummin portaita
- portaita pitkin helpompi kävellä ja mukavampi
- en kulje sieltä

- ei tule liikuttua sielläpäin
- kuljen mieluummin portaita ihan liikunnan vuoksi
- kuljin portaita
- en ees tiä mistä portaikoista puhutaan!
- portaat ovat osa hyötyliikuntaa
- kävelen mieluummin

3. Portaikko siivottiin ennen vuoden vaihdetta ja kuvitettiin sen jälkeen. Oletko kulkenut portaikossa tammikuusta alkaen?

Vastaajien määrä: 116

Avoimet vastaukset: En ollenkaan, miksi?

- ei tarvetta
- käynyt katsomassa maalauksia
- ei ole ollut tarvetta
- ei ole ollut asiaa.
- en edes tiedä missä sijaitsee
- Käytän hissiä
- Ei ole ollut tarvetta.
- ei ole asiaa työn puitteissa ko. paikkaan
- ei kuulu työreitilleni
- ei tule liikuttua sielläpäin
- sama syy

4. Koetko porraskäytävän viihtyisämmäksi kuin aikaisemmin?

Vastaajien määrä: 110

